

також те, що нарешті ми спостерігаємо розуміння проблеми і підтримку співробітництва з боку держави, наприклад на згадану вище липневу зустріч у Берліні приїхала делегація Міністерств освіти та науки України на чолі з Міністром. Стратегічне завдання полягає в тому, щоб така співпраця набула системного характеру і сприяла кооперації вчених як на законодавчому, так і на виконавчому рівнях. Тим більше, що уже напрацьовано великий міжнародний досвід з даної проблеми [2., с.39], зокрема і в пострадянських країнах, для яких проблема виїзду вчених також дуже актуальна. Окрім спільних проєктів чи грантів, він охоплює різноманітні заходи, від створення спеціальних міністерств чи центрів до надання вченим-емігрантам подвійного громадянства. Завдяки інтенсивному розвитку комунікаційних засобів великого розвитку набули «Інтелектуальні діаспорні мережі» різних категорій та завдань, які організовують і українські вчені, що підтверджується наведеною інформацією про новостворену мережу. У цьому плані цікава ідея «Глобальної стратегії зв'язків з випускниками на 2016-2020 рр», яку об'явила Австралія. Передбачається, що такі контакти посилять вплив країни на дипломатичному рівні, сприятимуть розвитку бізнесу, зростанню інвестицій, зокрема і в освіту та науку, побудові інновативного, відкритого суспільства

Можна стверджувати, що залучення досвіду, знань, інтелектуального потенціалу наших вчених, які працюють за кордоном, налагодження тісної співпраці з ними допоможе певною мірою розв'язати і проблему працевлаштування у сфері наукових досліджень в Україні висококваліфікованої молоді, частина якої, за соціологічними даними, налаштована на виїзд за кордон. І очевидно, що це вкрай важливе для міжнародної інтеграції як української освіти та науки, так і України загалом.

Насамкінець звернемо увагу на ще одну проблему, дослідження якої є важливим напрямком діяльності нашої громадської організації «Жінки в науці». Як видно із наведених фактів, велику роль в ініціюванні і проведенні описаних вище заходів відіграють жінки-вчені. Нашими попередніми дослідженнями показано, що в сучасних кризових для науки умовах в Україні жінки також складають більшу частину виконавського наукового потенціалу [5]. Отже, виїжджаючи з тих чи інших причин за кордон, наші жінки-вчені здатні не тільки підтвердити свої фахові знання в чужій науковій системі, але і зайняти активні, лідерські позиції в налагодженні і підтримці всебічних зв'язків з Україною. Важливо враховувати цей досвід з тим, щоб краще забезпечувати умови для лідерства жінок-вчених і всередині країни, тим більше, що впровадження гендерної рівності, як одного із пріоритетів

Європейського дослідницького простору, зафіксовано в багатьох документах Євросоюзу, зокрема і в науковій Програмі «Горизонт 2020».

1. Білоголовський М. Екстренна допомога ученим-переселенцям // Дзеркало тижня. – 2015. – №24.

2. Вавілова І., Ісакова Н., Олійник М. та ін. Наукова еміграція в Україні упродовж 1991-2000 рр. порівняльний та соціологічний аспекти // Інформаційний бюлетень Українського Міжнародного комітету з питань науки та культури при Національній Академії наук України. – 2002. – №14. – С.19-52.

3. Малицький Б., Попович О. Українська наука: наслідки політики "урізання" // Дзеркало тижня. – 2016. – №36.

4. Суржик Л. "Один із головних чинників, який призвів до нинішнього стану справ у НАНУ, — вік..." // Дзеркало тижня. – 2016. – №12.

5. Троян В. Проблема «жінка і наука»: нові реалії, нові виклики: Матер. П'ятої міжнар. наук.-прак. конф. «Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє», Київ, 3-5 лист. 2011 р. – К., 2011.

6. A Crisis in Health Research. // Report of The Coalition for Biomedical Health Centres. – 1998. – Canada.

7. Fertilio D., Ponomareva O. Uomini e cyborg. Recit in omaggio all'Ucraina // Libertates. – 2016.

8. German-Ukrainian Academic Society, press-release 5 October 2016.

9. Goushcha A., Goloverda G., Kotsyuba O. at al. Crimea report leaves readers in the cold // Science. – 2016. – v.352, P.780–781.

10. Meyer J-B. and Brown M. Scientific Diasporas: A New Approach to the Brain Drain. // The World Conference on Science UNESCO – ICSU. – 26 June-1 July 1999. – Budapest, Hungary.

11. Schiermeier Q. Conflicting Laws Threaten Ukrainian Science // Nature. – v.531. – P.18–19.

12. Seguin B., Singer A. P., Daar S. A. Scientific Diasporas // Science. – 2006, v.312. – P.1602–1603.

13. Stone R. A Science Exodus from Ukraine's Rebellious East // Science. – 2015. – v.347. – P.14-17.

14. Stone R. Out in the Cold // Science. – 2016. – v.352. – P.140-141.

15. The UKRAINE Network Newsletter 5 Juli-August 2016

16. <http://goo.gl/yj8GI9>

17.

<https://www.youtube.com/watch?v=Hzi2Pbdkiso>

УДК 141.319.8

Галина Фесенко

Культура як чинник консолідації нації (на прикладі національних свят Словенії та України)

Проаналізовано історико-культурні особливості творення державних свят України і Словенії упродовж 1990-2016 рр. Увага зосереджується на тому, як здійснюється «культура святкування» в двох постсоціалістичних країнах. Рівень консолідації нації оцінено з точки зору представлених у святкових календарях феноменів «незалежність», «єдність». Осмислюються культурно-політичні компоненти національних свят, що містять потенціал для розбудови нації. Висвітлено відмінності двох країн з точки зору презентації своєї національно-культурної ідентичності в «культурних

днях». Культурні свята постають особливими формами консолідації націй. Пропонується застосувати словенський досвід для України, зокрема, за святкування «Дня Прешерна», започаткувати культурне свято «Шевченківські дні».

Ключові слова: нація, ідентичність, державність, свято, культура, пам'ять.

Galya Fesenko.

Culture as a Factor of National Consolidation (on Examples of Slovenian and Ukrainian National Holidays)

The historical and cultural features of creating public holidays of Slovenia and Ukraine during 1990-2016 are analyzed. It is focused on the question of how to implement the "culture of celebration" in the two post-socialist countries. The level of the nation consolidation is measured in terms of "independence", "unity" that represented in the holiday calendars. The cultural and political components of national holidays that include the potential for democratic development of nations are conceptualized. The article deals with differences between two countries in terms of the presentation of the national cultural identity in their "cultural days". The "cultural days" analyzed as a special form of the national consolidation. It is proposed to apply the Slovenian experience for Ukraine, in particular, to initiate the cultural holiday "Shevchenko days" as a celebration "Preshern Day".

Key words: Nation, Identity, Statehood, Holiday, Culture, Memory.

Відповідно до демократичної парадигми побудови державності, патріотичний дух повинен бути актуалізованим в усіх сферах національного буття та ґрунтуватися на цінностях свободи, справедливості тощо. Специфіка взаємозв'язків між державою і суспільством своєрідно виявляється у календарі державних свят та є чинником консолідації нації. Державні свята, як правило, мають досить виразний сенс, який визначається через спонукання громадян до виявлення почуття національної ідентичності.

Нинішній етап побудови демократичних держав у Східній Європі висвітлює особливості відтворення культурно-політичної ідентичності націй. Особливо помітним є розрив у досягненнях щодо націо-державної розбудови Словенії та України, які мали аналогічні вихідні історико-політичні умови (шляхом виходу з Югославії і СРСР). У зв'язку з цим, актуальним видається порівняльний аналіз «ментального середовища» цих країн, у частині сенсів, символів і ідеалів, які поділяються спільнотами та інтегровані у державні свята. Важливо осмислити ті культурно-політичні компоненти національних свят, що містять потенціал для демократичного, соціально-економічного розвитку нації.

Дискурс державних свят у філософії державного будівництва набув значення не тільки на теоретико-методологічному рівні, а й у зв'язку з **важливим практичним завданням**. Існує необхідність змінити перелік українських державних свят для «оптимізації» українського національного наративу [1; 2] та подальшої консолідації нації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що проблема національної сенситивності державних свят практично не розроблена в українській гуманітаристиці. Та й для європейської дослідницької традиції ця тема є відносно новою, хоча ідея про особливе значення культурних чинників у розвитку демократичної держави не є новою [3].

Джоел Мигдал, авторка підходу «держава-в-суспільстві» [8] наголошує, що держава не існує поза або над суспільством, а є частиною суспільства, і що ці дві установи постійно впливають одна на одну. Дослідники Едвард Вейсбанд і Кортні Томас відмітили, що успіх процесу національного будівництва залежить від культурного проектування нації, її системи цінностей і переконань, що функціонують як легітимізаційне підґрунтя державної

структури [13, р. 13-15]. Також сформульована думка (Данієлом Грінбергом), що соціально-культурні та поведінкові фактори відіграють вирішальне значення в процесах національного розвитку [6]. Культурна система встановлює сенс колективної ідентичності для всіх членів суспільства. Марк Росс демонструє прихильність ідеї, що культурні рамки здатні спрямовувати політичну активність [9]. Загалом, інтерес до вивчення впливу культурних чинників на системи націєтворення присутній в працях багатьох дослідників, втім дискурс національних свят представлений поодинокими дослідженнями. Зазначається, що в рамках національних свят колективна пам'ять упорядковується і відтворюється; у національному будівництві необхідно дотримуватися певної культурної логіки.

Дискурс «державних свят» складається і у вітчизняній науці. Серед українських авторів, яким належать спроби концептуально розмістити «національну святковість» в українському національному дискурсі – Андрій Кузик [1], Юлія Тищенко, Ігор Симоненко, Леонід Чупрій [2]. У той же час порівняльний фокус для осмислення досвіду постсоціалістичних країн у формуванні національно-чутливих державних свят, застосовується недостатньо.

Формується потреба в осмисленні системи символічного простору націєтворення. Втім така дослідницька стратегія у вітчизняній науці ще недостатньо використовується. Зокрема, компаративний аналіз українського та словенського досвідів розбудови держави представлений дослідженнями Галини Фесенко [4; 5].

Метою даного дослідження є культурофілософська порівняльна інтерпретація культурних рамок словенських та українських національних свят. Для її досягнення пропонується розв'язати наступні завдання: по-перше, проаналізувати особливості національних свят, сформованих у двох постсоціалістичних країнах (Словенії та України), з точки зору культурної концепції пам'яті про незалежність/державність/суверенність; по-друге, порівняти культурні компоненти календарів державних свят двох країн, які мали місце в просторово-часовій «незалежності», з позиції дискурсу національної ідентичності.

Кожна нація творить власну систему національних свят, що відображає особливості її

самоідентифікації і політичної культури. Щорічні урочисті свята належать до символічних інструментів, що оперують унікальними фактами про минуле нації і демонструють, що спільнота є нацією. Так, словенський і український Дні Незалежності демонструють «початок» руху від соціалістичного існування в поліетнічних державах (СРСР, Югославія) до демократичного самостійного розвитку двох націй. Ці дні нагадують про важливі політичні події прийняття документів про незалежність, про відданість обох народів ідеї національного суверенітету. Важливість «святкового маркування» цих подій для окреслення національної ідентичності обумовлена виявом консолідації націй. Так, більше 90% словенського та українського електорату проголосували за суверенітет і незалежність своїх республік. Значимість національного консенсусу словенців, виявлену у 1990 р. на референдумі, набула нового смислового звучання у 2005 р.: День незалежності перейменовано на «День незалежності і єдності» (*Dan samostojnosti in enotnosti*).

«Дискурс державності» у словенській національній пам'яті презентований Днем державності (*Dan državnosti*), що зберігає пам'ять про 25 червня 1991 року, коли Словенія проголосила незалежність від Югославії.

В українському календарі національних свят державницький дискурс пов'язаний зі святкуванням події про прийняття Основного закону (на п'ятий рік існування держави – 28 червня 1996), а також подіями двох революцій: Помаранчевої революції (2004) та Революції гідності (2013). Для державного будівництва «День Гідності і Свободи» має особливе значення і покликаний прищепити ідеали свободи і демократії. Загальновідомо, що успішні демократичні держави відбулися завдяки політичній спроможності виявляти активну громадянську позицію. Це свято – посвята патріотизму громадян, які стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини та громадянина, національних інтересів нашої країни та її європейський вибір у 2004 р. і листопаді 2013 – лютому 2014 рр.

День Конституції та День Гідності і Свободи відрізняються смисловими акцентами для українців, бо часо-простір свята 22 листопада є таким, де зливаються межі індивідуального почуття і національного, утворюючи «єдине народне ціле». У цьому святі відображається ціннісна орієнтація людини у світі, й разом з тим ціннісно-орієнтаційна функція цього свята несе політико-ідеологічне навантаження. Отже, святкування Дня Гідності і Свободи, на відміну від Дня Конституції, потребує «переривання повсякденного ритму» національного буття шляхом запровадження «неробочого дня» у календарі державних свят.

Ідея возз'єднання народу на своїй землі в єдиній державі актуалізована у трьох державних святах Словенії, започаткованих у 2004-2005 рр. для збереження національної пам'яті про такі події:

➤ 17 серпня 1919 р. – єднання прекурських словенців з «матір'ю-нацією» часів Королівства сербів, хорватів і словенців;

➤ 23 листопада 1818 р. – встановлення північних кордонів Словенії (під час військової операції на чолі з генералом Рудольфом Майстром);

➤ 15 вересня 1947 р. – возз'єднання зі словенцями Примор'я (в межах створення СФРЮ).

В українському календарі національних свят є День Соборності України, встановлений Указом Президента України з огляду на велике політичне та історичне значення возз'єднання Української Народної Республіки і Західної української Народної Республіки в єдину українську державу (22 січня 1919 р.). Це свято (робочий день) актуалізує також історичний контекст ідеї возз'єднання: руських земель навколо древнього Києва; українства за часів Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, Петра Дорошенка, Пилипа Орлика; та часів «розірваності» XVIII – початку ХХ ст., коли ідея єднання артикулюється в роботах видатних українських мислителів та ін.

Також слід зазначити, що у календарях свят обох держав є ті, що фіксують ідею консолідації нації для захисту від зовнішнього агресора. День суверенності (*Dan suverenosti*), встановлений у 2015 р. у пам'ять про 25 жовтня 1991 р., коли останній югославський військовий залишив територію Словенської республіки, як «день гордості, єдності і спроможності зберегти націю» [14].

Для України захист територіальної цілісності став серйозним випробуванням під час російської військової інтервенції (з 2014 р. по теперішній час). Тому цілком логічним стало започаткування нового державного свята – «День захисника України», затверджене українським парламентом у 2015 р. як неробочий день. Свято покликане вшанувати мужність і героїзм захисників незалежності і територіальної цілісності України, військової традиції українського народу, а також сприяти подальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві і підтримці громадських ініціатив. У цей день вшановують також волонтерський рух, до якого приєдналася українська діаспора з багатьох країн. Захисниками України стають не тільки військові, а й усі громадяни, чий професійний та громадський дії забезпечують економічний, гуманітарний, освітній та інформаційний захист держави. Започаткування цього свята зламає ментальні зв'язки України з радянським минулим, адже скасовано радянське свято «День Захисника Вітчизни», що було штучно включено в українських календар для вшанування армії-окупанта. Цей день актуалізує часопростір українських традицій святкування 14 жовтня (добу Козаччини, УПА).

Окремо слід відзначити, що і словенці, і українці вшановують пам'ять про захисників Вітчизни часів Другої світової війни. У словенців вона чітко окреслена подією загальнонаціонального характеру – початком повстання проти окупації (27 квітня 1941 р.), в українців – до 2015 р. зберігалася радянська традиція свята Дня Перемоги. У 2016 р. уперше в історії України державне свято 9 травня (День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні) було наповнено новими сенсами: відмови від святкування на користь вшанування пам'яті кожного, хто боровся з нацизмом. У зв'язку з цим дискутується питання доцільності статусу 9 травня як неробочого святкового дня.

З історико-філософської точки зору, державні свята словенців і українців започатко-увалися передусім у межах концепту «не залеж-ність-державність-суверенність» і відображували процеси

творення нації унікальним способом і у конкретному етно-просторі (таб 1).

Таблиця 1

Культурні компоненти національних свят Словенії та України

Культурні компоненти державних свят	Словенія	Україна
Політична консолідація нації, здобуття незалежності та розбудова демократичної держави	26 грудня – День Незалежності (1990), з 2005 – День незалежності та єдності	24 серпня – День Незалежності (1991)
	25 червня – День Державності	28 червня – День Конституції (1996) 22 листопада – День Гідності і Свободи
Возз'єднання народу на своїй землі в єдиній державі	17 серпня – «Єднання прекурських словенців з матір'ю-нацією»	22 січня – День Соборності України
	15 вересня – «Повернення Приморська на Батьківщину»	
	25 листопада – День Рудольфа Майстра	
Консолідація нації для захисту від зовнішнього агресора	25 жовтня – День суверенності	14 жовтня – День Захисника України
	27 квітня – День повстання проти окупації (1941)	9 травня – День Перемоги, з 2016 – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні
Культурна консолідація нації	8 лютого – «День Прешерна, словенське культурне свято» 8 червня – День Пріможа Трубаря	9 листопада – День української писемності та мови
Духовна єдність нації та релігійні свята	Різдво (25 грудня), Великдень, Успіня	Різдво (7 січня), Великдень, Трійця
	31 жовтня – День Реформації	
Соціалістична спадщина святкування	1, 2 травня – День міжнародної солідарності трудящих	8 березня – Міжнародний жіночий день

Календарі державних свят Словенії та України демонструють «практику» включення культурно-національної компоненти. У Словенії шанування національної культури відзначається як «День Прешерна, словенське культурне свято» (*Prešernov dan, slovenski kulturni praznik*) (8 лютого). Відзначення річниці смерті видатного словенського поета Францета Прешерна було започатковано ще у 1941 р. рішенням визвольного руху під час Другої світової війни, як свято словенської єдності. У 1945 р. 8 лютого було оголошено «святом словенської культури», а у 1991 р. цей день став неробочим, що підкреслювало значимість «культурного чинника» у розвитку національної самосвідомості словенців.

Відзначення дня смерті національного поета має особливе символічне історичне підґрунтя, адже багато словенців відкидали власну культуру, цінували чужу (німецьку, італійську, югославську/сербо-хорватську) більше, ніж культуру своїх предків, й більше того, виступали за її скасування як «нецивілізовану», не спроможну на культурне самовираження. Для словенців вони «померли» у символічному сенсі через зневагу до рідної мови і культури. У День Прешерна відбувається національна церемонія, на якій вручають премії за видатні творчі досягнення митців.

В усіх словенських містах відбуваються різноманітні культурні заходи, вшановують тих, хто творив та тих, хто збагачує нині національну культуру. Словенці люблять читати і пишуться своїми літературними традиціями. З 2010 р. відзначається державне свято «День Пріможа Трубаря» (8 червня, *Dan Primoža Trubarja*) – «консолідатора словенської мови», автора першої друкованої книги словенською мовою.

Загалом, культурні свята підтримують відчуття єдності словенців та розглядаються як вагомий інструмент консолідації нації. Примітно, що словенські культурні національні свята сформувала сталий попит словенців на культурні послуги (20 000 культурних заходів, півтори тисячі найменувань літературних видань, половина з яких – переклади оригінальної літератури на словенську [10; 12]. Дослідники звертають увагу на те, що культурна творчість і збереження мовної традиції замінити політичну і військову силу в якості вирішальних факторів у формуванні національної ідентичності: «Словенія стала незалежною державою через «культурний синдром» [7, с. 11].

Словенський досвід включення культурної компоненти у календар державних свят засвідчує доцільність «культурної інституалізації» українських національних свят. В Україні мовній консолідації

сприяє «День української писемності та мови» (9 листопада), заснований Указом Президента в 1997 р. Упродовж останніх століть колоніальної історії українці стикалися з упередженим ставленням до своєї мови як «вторинної», ретельно приховувався величезний масив української літератури, історії та культури. Незважаючи на те, що українська мова має статус державної, питання широкого її використання залишається актуальним. Бо мова об'єднує націю і зміцнює державу, держава без власної мови втрачає істотні ознаки суверенітету. Загалом, українцям потрібна більш потужна культурна консолідація, свята, пов'язані з національними традиціями. Втім до теперішнього часу український календар культурних дат наповнений переважно «радянським контентом» – святкуванням професійної діяльності (днів працівників різних галузей).

Усвідомлюючи важливість культурного чинника для будівництва нації, можна стверджувати, що Україна потребує запровадження державного культурного свята, подібного до словенського «Дня Прешерна», – «Шевченківські дні» (9-10 березня). Культурна традиція вшанування Кобзаря має стати, на нашу думку, більш потужною й різноманітною, ніж існуюча (покладання квітів до пам'ятника поета, вручення Національної премії України імені Тараса Шевченка і т. ін.). Консолідація української нації залежить й від того, у якій мірі у культурний національний простір будуть залучені широкі кола українців, їхня обізнаності у літературних і мистецьких досягненнях свого народу.

Календар національних свят Словенії та України містить свята, які відзначають не тільки пам'ятні події суверенного національного державотворення, а й духовні традиції, закріплені у релігійних святах: Великдень, День Реформації, Різдво (в Словенії); Різдво, Великдень, Трійця (в Україні). Слід відзначити існуючий розрив часо-просторів святкування Різдва українцями та словенцями. Відомо, що український календар релігійних свят формується за юліанським календарем, а словенський – за григоріанським. Тому українці святкують Різдво після Нового року, а не разом з усіма католиками, протестантами та значною частиною православних. Крім того, Словенія відзначає й День Реформації (31 жовтня), хоча словенці переважно католики. Реформатори зробили вагомий внесок у розвиток культури країни (літературну мову і першу друковану книгу, а також саму ідею Словенії [7, с. 10].

Загалом державні свята мають бути невід'ємні від національної історії, проте і в Словенії, і в Україні частково зберігається «радянська спадщина» святкування; 1-2 травня (Міжнародний день солідарності трудящих), а в Україні ще й 8 березня (Міжнародний жіночий день). Разом з тим слід відмітити, що теперішнє культурне святкування першотравня у Словенії виявляється також як народне весняне свято, невід'ємне від її давньої історії.

Висновки. Порівняльний аналіз державних свят Словенії та України заснований на їх декомпозиції: 1) ті, які відтворюють пам'ять про здобуття незалежності і суверенітету; 2) ті, які підкреслюють важливість політичної єдності/громадянської консолідації; 3) ті, які

формують «культурне ядро нації». Виявлено, що Україна і Словенія:

- мають багато спільних рис у формуванні національно-державних семантичних просторів; разом з тим, до українського святкового календаря, на відміну від словенського, включено дати, присвячені актуальним для нації подіям XXI ст., такі як революції 2004 р., 2013-2014 рр., російська військова агресія;

- посилили значення певних історичних подій національної історії, надавши їм статус державних свят («День Суверенітету» у Словенії, «День Захисника України», в Україні), після двадцяти п'яти років будівництва нації, у 2015 р.;

- мають різний рівень включеності культурної компоненти і потенціал для консолідації громадян та творення життєздатної держави у довготривалій перспективі.

Концептуальне осмислення механізмів творення націєлогічної моделі державних свят, на нашу думку, потребує подальшого поглибленого дослідження. Перспективи подальших розвідок можуть бути пов'язані з розробкою націєкультурних практик українських свят, аналізом культурного контенту семантичних просторів двох націй з метою виявлення значимих впливів на націє- та державотворення.

1. Кузик А. Роздуми над святом української державності [Електр. ресурс] / Андрій Кузик // Українська правда; Історична правда. – 2012. – 23 серпня. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/08/23/91823/> [Останнє відвідування: 27.10.2016].

2. Тищенко Ю., Симоненко І., Чупрій Л. Оптимізація системи державних свят в Україні у контексті формування національної свідомості українського народу // Національний інститут стратегічних досліджень [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/juni08/04.htm> [Останнє відвідування: 27.10.2016].

3. Almond G. Comparative politics today: A World View / Gabriel A. Almond, Russell J. Dalton, Jr. G. Bingham P., Kaare S. – Verlag: Pearson, 2005. – 348 pp.

4. Fesenko G. The culture of state-building in Slovenia and Ukraine: the comparative analyze // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2015. – № 9. – С.136 – 139.

5. Fesenko G. The marking of national identity in state holydays of Slovenia and Ukraine: the comparative analysis // Гілея: науковий вісник. Збірник наук. праць. – 2016. – Вип. 106. – С. 248 – 253.

6. Greenberg D. Outline of a New Philosophy / Daniel A. Greenberg. – Framingham, Massachusetts: The Sudbury Valley School press, 1996. – 372 p.

7. Juvan M. «Slovenski kulturni sindrom» v nacionalni in primerjalni literarni zgodovini / Marko Juvan // Slavistična revija. – 56/2008. – № 1. – С. 1-17.

8. Migdal J. State in society. Studying how state and societies transform and constitute / Joel Migdal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 308 pp.

9. Ross M. H. Culture in comparative political analyses / M. H. Ross // Comparative politics: nationality, culture, and structure [ed. by M. Lichbach, A.

Zuckermann]. – New York: Cambridge University Press, 2009. – P. 134 – 161.

10. Številno festivalov v organizaciji kulturnih domov, Slovenija, letno // Podatkovni portal SI-STAT [Electr. resource]. – Access mode: http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=1012304S&ti=&path=../Database/Dem_soc/10_kultura/05_10123_kult_domovi&lang=2 [Accessed: 27.10.2016].

11. Transforming national holidays: Identity discourse in the West and South Slavic countries, 1985 – 2010 [ed. L. Šarič, K. Gammelgaard and K. Hauge]. – Amsterdam: John Benjamins, 2013. – 314 pp.

12. V gledališčih, kulturnih domovih ter muzejih in galerijah v Sloveniji v 2014 okrog 19.900 kulturnih prireditev // Respublika Slovenija. Statistični urad [Electr.

resource]. – Access mode: <http://beta.stat.si/StatWeb/Responsive/News/Index/5749> [Accessed: 27.10.2016].

13. Weisband E. Political culture and the making of modern nation-states / Edward Weisband, Courtney Thomas. – Boulder, London: Paradigm Publishers, 2015. – 323 p.

14. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, № 19/15) // Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije [Electr. resource]. – Access mode: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7076> [Accessed: 27.10.2016]

ЗАРУБІЖНЕ ТА ВІТЧИЗНЯНЕ УКРАЇНСТВО: ВЗАЄМОДІЯ В МИНУЛОМУ ТА СЬОГОДЕННІ

УДК 94(477)“1940”

Аляксандр Агееў

Погляд энкавэдыстаў на дзейнасць украінскіх арганізацый на тэрыторыі генерал губернатарства Польшча ў прымежнай зоне БССР ў 1940 г.

Олександр Агеев:

Погляд энкавеевників на діяльність українських організацій на території генерал губернаторства Польщі в прикордонній зоні БССР у 1940 р.

Цінна інформація про діяльність "українських націоналістів" міститься в розвідкових матеріалах НКВС УРСР про діяльність німецької розвідки та прикордонної поліції, контрреволюційних формувань на території Генеральної Губернії Польщі навпроти прикордонної ділянки БССР. У них є статистичні дані про кількість українців, описується українська іноземна преса і т.д. У сферу інтересів энкавеевників потрапляли українські організації УНО, ОУН та інші, діяльність окремих її активістів не тільки на території Підляччя, а й частково Холмщини, Лемківщини, Чехословаччини. У зведених матеріалах дається спроба энкавеевного аналізу методів німецької розвідки по залученню українців на бік Німеччини. Незважаючи на очевидну упередженість інформації розвідкових даних, в них міститься цінна інформація про діяльність українських активістів і українських організацій на прикордонній території напередодні війни Німеччини і СРСР.

***Ключові слова:** НКВС, українські організації, УНО, ОУН, БССР, Генеральна губернія Польща, Підляччя, Холмщина, Лемківщина, німецька розвідка.*

Aliaksandr Aheyev

View Point of NKVD on the Activities of Ukrainian Companies on the Territory of the General Governor of Poland in the Border Yone of the BSSR in 1940

Valuable information on the activities of "Ukrainian nationalists" contained in intelligent sources of NKVD in UkrSSR about the activities of German intelligence and border police, contrerevolutional formations on the territory of the General Governorship of Poland close to the border of the BSSR. They include statistics on the number of Ukrainians, describe Ukrainian foreign press. NKVD interested in Ukrainian organizations UNO, OUN and other, in activities of some of its activists not only in the Podlasie, but also partly in Holm, Lemko areas and ,Czechoslovakia. The reports show attempt to analyze the methods of German intelligence to attract Ukrainians on the side of Germany. Despite the obvious bias of intelligent reports, they contain valuable information on the activities of Ukrainian activists and Ukrainian organizations in the border area on the eve of the war in Germany and the Soviet Union.

***Keywords:** NKVD, Ukrainian Organizations UNO, OUN, the Byelorussian SSR, the General Governor of Poland, Podlasie, Holm, Lemko, the German Intelligence Service.*

Пасля падпісання 28.09.1939 г. Дамовы аб сяброўстве і мяжы паміж СССР і Германіяй напрыканцы 1939 г. адбылося размежаванне тэрыторыі. Нягледзячы на тое, што нацыяналізацыялістычная Германія з'яўлялася хаўруснікам савецкай дзяржавы, органы НКВС пільна цікавіліся сітуацыяй ў прымежнай зоне генерал губернатарства Польшча насупраць памежнага ўчастка БССР, якая знаходзілася пад нямецкім кантролем. Перыядычна

складаліся сакрэтныя разведзводкі, якія накіроўваліся ў разнастайныя ваенныя, партыйныя і дзяржаўныя органы, у тым ліку партыйным лідарам саюзных рэспублік.

У Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь у фондзе № 4п "Цэнтральны камітэт Камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі (1918-1941)" захоўваюцца справы з разведзводкамі, якія пад грыфам "цалкам сакрэтна" былі накіраваны